

Noordelijk Expertisecentrum Sport & Handicap UMCG

Concept startdocument

Historie & Introductie

Het UMCG heeft sinds jaar en dag met het Interfacultair Centrum voor Bewegingswetenschappen en de afdeling Revalidatiegeneeskunde van het Centrum voor Revalidatie (CvR) een sterke positie in het onderzoek, onderwijs en de klinische praktijk rond handicap, bewegen en sport. Dit thema sluit naadloos aan bij het motto van het UMCG, te weten “Healthy Aging”.

Samenwerking op dit aandachtsgebied vindt ook plaats binnen het UMCG met het Centrum voor Sportgeneeskunde, de afdeling Orthopedie en de afdeling Chirurgie / Traumatologie), terwijl regionaal wordt samengewerkt met secties van de Hanze hogeschool. Landelijke samenwerking is er onder andere met het NOC*NSF rond academisering van de aangepaste sport.

Academisering van de aangepaste sport is een beleidspunt waarin de bewegings- en revalidatiewetenschappen een belangrijke rol nemen.

Binnen de afdeling Revalidatiegeneeskunde is sport en motorische handicap inmiddels als onderdeel van het speerpunt “aandoeningen van extremiteiten” een belangrijk aandachtspunt voor wat betreft de trias academica: wetenschappelijk onderzoek, onderwijs en patiëntenzorg. Daarnaast is de Rijks Universiteit Groningen (RUG) een van twee Nederlandse universiteiten met een zelfstandige BA-MA opleiding Bewegingswetenschappen o.a. met specialisaties in de sport en revalidatie, en een omvangrijk onderzoeksprogramma rond handicap en sport.

Het gedachtegoed achter het Expertisecentrum ligt verankerd in de uitgangspunten van het American College of Sportsmedicine (ACSM) in hun centrale thema ‘Exercise = medicine’. Bewegen, sport en een actieve leefstijl vormen een natuurlijke barriere tegen velen gezondheidsproblemen. De toepassing hiervan in de revalidatie en personen met een chronische aandoening werd eerder verwoord door toonaangevende onderzoekers als Rimmer (2006), Frontera (2007) en Durstine (2003). Met de oprichting van de Werkgroep Bewegen en Sport van de Vereniging voor Revalidatieartsen (VRA) in 2006 onder voorzitterschap van Dr Rienk Dekker van de afdeling Revalidatiegeneeskunde van , UMCG is hieraan expliciet gehoor gegeven vanuit de Revalidatiegeneeskunde en Bewegingswetenschappen. Inmiddels hebben de VRA en brancheorganisatie Revalidatie Nederland (RN) sport, bewegen en actieve leefstijl formeel als speerpunt omarmd. Vanuit de Vereniging voor Bewegingswetenschappen Nederland is onder leiding van Luc van der Woude de Interessengroep Revalidatie opgericht (2000?) en is zo het belang van revalidatie als bewegingswetenschappelijk toepassingsgebied expliciet gemaakt.

Actieve leefstijl, bewegen en sport zijn in de revalidatiezorg actuele behandeldoelen waaraan tijdens de revalidatie meer en meer aandacht wordt geschonken. Van belang is de continuïteit hierin, voor ieder van de patiënten, na afsluiting van de (poli)klinische

Sport & Handicap

revalidatie en in het licht van praktische mogelijkheden, kennis en deskundigheid en advies en support. Bewegen is immers een van de sleutels tot gezond-ouder-worden.

Daar liggen belangrijke knelpunten: bewegen, actieve leefstijl en sport zijn extra moeilijk te realiseren thuis en in de eigen omgeving door de beperking en het moeilijker worden van het bewegen zelf. Ook het ontbreken van toegankelijke en aangepaste faciliteiten, sport-specifieke hulpmiddelen en handicap-specifieke en sportinhoudelijke deskundigheid rond sport en handicap belemmeren een goede overgang van een actieve leefstijl tijdens de (poli)klinische revalidatie naar de thuissituatie. Inactiviteit en niet-bewegen zijn te vaak het gevolg en daarmee dreigt het ‘ongezond-ouder-worden’, een onnodige terugkeer in het medische circuit en daarmee groeiende kosten van medische zorg.

Mensen met een beperking, die wel de weg naar breedte- en topsport hebben kunnen vinden, hebben behoefte aan aangepaste trainingsfaciliteiten en toegankelijke en goed georganiseerde medisch-wetenschappelijke begeleiding op topniveau in de regio. Die ontbreekt momenteel.

Het Noordelijk Expertisecentrum Sport & Handicap is een regionaal multidisciplinair kennis- en praktijkcentrum, dat open staat voor niet-sporters die een fysiek actieve leefstijl overwegen, breedtesporters en voor toppers in de aangepaste sport. Zij kunnen rekenen op toegankelijke sport- en fitnessfaciliteiten, deskundige advies en begeleiding, en natuurlijk behandeling bij blessures. Het centrum doet wetenschappelijk onderzoek rond thema's van sport en handicap. Het centrum heeft een regionale voorlichtings- en informatiefunctie voor actieve leefstijl, bewegen en sport voor mensen met een beperking.

Missie:

Het Expertisecentrum vormt een regionale bundeling van multidisciplinaire kennis en deskundigheid vanuit de Bewegings- revalidatiewetenschappen en Revalidatiegeneeskunde, in nauwe samenwerking met het Centrum voor Sportgeneeskunde, de afdelingen Orthopedie, Chirurgie / Traumatologie en de Hanze Hogeschool rond sport & handicap. Het Expertisecentrum heeft een fysieke ‘loketfunctie’ waar onder deskundige leiding sport en fitness worden aangeboden. Via een inloopspreekuur wordt medisch en hulpmiddeltechnisch advies en klinische diagnostiek rond sport, bewegen en actieve leefstijl geboden en wordt wetenschappelijk onderzoek naar de fundamenteën van bewegen, sport en actieve leefstijl bij mensen met een beperking uitgevoerd. Het Expertisecentrum streeft naar de ontwikkeling, toepassing en het uitdragen van wetenschappelijke kennis en deskundigheid rond sport en handicap voor mensen met een beperking in het algemeen, de breedte- en topsport. Het vormt een onderbouwde doelgerichte en breed-gedragen basis voor een lichamelijk actieve en zo mogelijk sportieve leefstijl van personen met een beperking tijdens, maar vooral na de (poli)klinische revalidatie.

Sport & Handicap

Visie:

- Sport en bewegen dragen bij aan de gezondheid, een optimaal functioneren, de participatie en kwaliteit van leven van personen met een beperking.
- Sport en een lichamelijk actieve leefstijl dienen daarom een integraal en herkenbaar onderdeel te zijn van (poli)klinische revalidatiebehandeling en van een model voor revalidatie-voor-het-leven.
- Het UMCG en de RUG investeren actief in een dergelijke model voor revalidatie-voor-het-leven, vanuit hun visie omtrent 'Healthy Aging'.
- Daartoe bieden de afdelingen Bewegingswetenschappen en Revalidatiegeneeskunde in samenwerking met andere partners, waaronder het Centrum voor Sportgeneeskunde van het UMCG de inhoudelijke en professionele basis en sturing van een Noordelijk Expertisecentrum voor Sport en Handicap.
- Ook bieden zij de lokale faciliteiten en persoonlijke mogelijkheden en - zonodig gewenst individuele monitoring - voor een fysiek actieve leefstijl en sportparticipatie aan personen met een beperking.
- Het Expertisecentrum doet wetenschappelijk onderzoek naar aspecten van sport & handicap om de evidence-base van aangepast sporten, bewegen en fysiek actieve leefstijl te versterken.

Doelstellingen:

- Een inloopspreekuur onder leiding van Revalidatiegeneeskunde in samenwerking met het Centrum voor Sportgeneeskunde en de afdelingen Orthopedie en Chirurgie / Traumatologie voor sport- en hulpmiddeladvies, blessurebehandeling en een doorverwijsfunctie naar andere disciplines.
- Wetenschappelijk onderwijs zowel curiculair als in de vorm van bij- en nascholing voor de relevante disciplines en specialismen, op het gebied van sport en handicap
- Een kweekvijver voor wetenschappelijk onderzoek: onderbouwend systematisch multidisciplinair wetenschappelijk onderzoek van trainingsfysiologische, bewegingswetenschappelijke, revalidatietechnische en gedragswetenschappelijke aspecten van sportbeoefening en een fysiek actieve leefstijl bij mensen met een beperking maakt een integraal deel uit van het Expertisecentrum.
- Een kweekvijver voor toekomstig topsporttalent in aangepast sporten.
- Het door voorlichting en informatieverstrekking vergroten van de maatschappelijke bewustwording van het belang van een lichamelijk actieve leefstijl en van de prevalentie, ernst, en gevolgen van bewegingsarmoede bij personen met een beperking.

Sport & Handicap

Strategieën:

- Ontwikkelen van een financieringsstructuur in overleg met de RUG, UMCG, lokale zorgverzekeraars en overheid ten behoeve van een sport- en fitnessfaciliteiten met een inloopspreekuur voor personen met een beperking en een wens tot sporten of actieve sportcarrière, met een begeleidingsstructuur voor individuele coaching en met faciliteiten voor innovatief sportwetenschappelijk onderzoek.
- Opzetten van een organisatiestructuur waardoor het verwezenlijken van de doelstellingen van het Expertisecentrum mogelijk wordt. Te denken valt onder andere aan het installeren van een dagelijks bestuur, het plannen van regulier overleg met alle relevante partners en het hanteren van een jaarplancycclus.
- Aansluiting vinden bij activiteiten, UMCG-breed, in het kader van Healthy Aging.
- Voor het uitdragen van het initiatief van het Expertisecentrum en haar gedachtengoed public relations bedrijven.
- Verkennen van de mogelijkheid om het predicaat “Topsport Medisch Samenwerkingsverband” te verkrijgen.(NOC*NSF / VWS)
- een wetenschappelijk kenniscentrum samenstellen betreffende sport en bewegen voor personen met een beperking.
- Ontwikkelen van een opleidingsprogramma ten behoeve van (para)medische professionals voor het thema sport en fysiek actieve leefstijl o.a. rond de wetenschappelijk onderbouwde advisering, training en monitoring.
- Ontwikkelen van wetenschappelijk onderzoek rond sport en een fysiek actieve leefstijl in de context van revalidatie.
- Ontwikkelen van regionale strategische allianties tussen academische, sport- en revalidatiepraktijk
- Ontwikkelen van een regionale netwerkstructuur van revalidatiecentra en/of revalidatieafdelingen van ziekenhuizen rond deskundigheidsbevordering en praktische uitwerking van sport- en actieve leefstijl voorzieningen en professionals voor personen met een beperking.
- vanuit de VRA en de RN koepel met Gehandicaptensport.NL, Nisb, VsG, VvBN, CZ& GR en relevante academische centra.

Groningen 26-01-2010,

Prof L.H.V. van der Woude / dr. R. Dekker

